

Круглий стіл

«Власність подружжя на частку у статутному капіталі ТОВ: проблемні питання та шляхи їх вирішення при поділі майна подружжя»

Дата та час проведення: 31 травня, 15:00-18:00

Місце проведення: онлайн платформа Zoom

Організатор: НААУ, за ініціативою Комітету з сімейного права, Комітету з цивільного права та процесу, Комітету з господарського права та процесу, Київського регіонального центру Національної академії правових наук України

Модератори: **Ганна Гаро** - адвокат, сімейний медіатор, к.ю.н., Голова Комітету з сімейного права НААУ, лектор ВША НААУ; **Ганна Осетинська** – адвокат, к.ю.н., Голова Комітету з господарського права та процесу НААУ, керуючий партнер АО «CTRL.law».

Доповідачі:

- **Надія Тарасова** – адвокат, корпоративний секретар, комплаєнс-офіцер, медіатор, радник з питань корпоративного управління Vodafone (Україна), лектор ВША;
- **Олег Простибоженко** – адвокат, к.ю.н., Голова Комітету з цивільного права та процесу НААУ, голова правління Центру сімейно-правових досліджень.
- **Тетяна Витріщак** - адвокат, сімейний медіатор, корпоративний секретар, оцінювач;
- **Марія Орлик** - адвокат, Заступник Голови Комітету з господарського права та процесу НААУ.
- **Ольга Ступак** - Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду.

Актуальність теми:

Станом на сьогодні у категорії спорів про поділ майна подружжя актуальним є питання поділу бізнесу, створеного за період перебування у шлюбі та за спільні кошти подружжя. Зважаючи на те, що одним із найбільш розповсюджених видів господарського товариства є – товариство з обмеженою відповідальністю – виникає необхідність аналізу проблемних моментів поділу майна подружжя у випадку, якщо одним із засновників товариства вказано лише одного із подружжя.

Згідно ч. 1 ст. 61 СК України визначено, що об'єктом права спільної сумісної власності подружжя може бути будь-яке майно, за винятком виключеного з цивільного обороту. Згідно ст. 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнова права та обов'язки.

Відповідно до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю» учасник товариства має право відчужити свою частку (частину частки) у статутному капіталі товариства оплатно або безоплатно іншим учасникам товариства або третім особам. Частиною 1 ст. 22 Закону України «Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено можливість звернення стягнення на частку учасника товариства на виконання виконавчого документа про стягнення з учасника грошових коштів. Згідно ч. 1 ст. 23 цього Закону у разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходить до його спадкоємця чи правонаступника без згоди учасників товариства.

Відтак, частка в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю є об'єктом цивільних прав або, інакше, майновим правом у розумінні статті 190 ЦК України. Тобто, у разі передання подружжям грошового еквівалента майна для здійснення підприємницької діяльності шляхом участі одного з них в заснуванні ТОВ, це майно належить зазначеному товариству на праві власності, а подружжя набуває відповідне майнове право – право на частку у товаристві.

Одним із способів захисту прав та законних інтересів того з подружжя, хто не є учасником товариства з обмеженою відповідальністю може бути право вимоги виплати частини вартості частки учасника у статутному капіталі товариства.

При цьому варто врахувати, що згідно ч. 8 ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вартість частки учасника визначається виходячи з ринкової вартості сукупності всіх часток учасників товариства пропорційно до розміру частки такого учасника.

Для визначення ринкової вартості частки в товаристві необхідні спеціальні знання. Згідно ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза - це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

Втім, орієнтовний перелік питань, що можуть бути поставлені при проведенні відповідного виду експертизи, що наведений в Науково-методичних рекомендаціях з питань підготовки і призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 03 листопада 1998 року за № 705/3145 не містить такого питання, як: визначення **ринкової** вартості частки в товаристві.

До того ж, актуальним питанням є можливість визначення ринкової вартості частки в товаристві згідно Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» через оцінку цілісного майнового комплексу.

Станом на сьогодні проблемним залишається питання витребування доказів (фінансової документації товариства) для проведення судової експертизи чи оцінки цілісного майнового комплексу з визначенням ринкової вартості частки у статутному капіталі товариства.

Отже, враховуючи неоднозначність підходів щодо розуміння поняття частки у статутному капіталі ТОВ як об'єкта цивільних прав, існування спірних питань щодо визначення належного та ефективного способу захисту прав та законних інтересів кожного з подружжя, необхідності врегулювання на рівні Верховного Суду можливого способу захисту прав і інтересів подружжя при поділі бізнесу через стягнення вартості частки в статутному капіталі товариства, нагальним є проведення цього круглого столу.

Мета проведення круглого столу

Підготувати експертну думку щодо проблемних питань власності подружжя на частку у статутному капіталі ТОВ та шляхів їх вирішення при поділі майна подружжя

1. З'ясувати підходи до розуміння поняття частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю як об'єкта цивільних прав.

2. Розглянути проблемні питання застосування можливих способів захисту прав та законних інтересів того з подружжя, хто не є засновником (учасником) товариства з обмеженою відповідальністю, зокрема права вимоги виплати:

- частини вартості частки учасника у статутному капіталі товариства,
 - половини доходу від діяльності господарського товариства,
 - вартості внесеного майна до товариства,
- та доцільність застосування кожного із способів захисту.

3. Обговорити проблемні питання визначення дійсної (ринкової) вартості частки учасника у статутному капіталі ТОВ, зокрема:

- визначення виду експертизи;
- експерти якої експертної спеціалізації можуть проводити експертизу, на вирішення якої поставлено питання визначення дійсної (ринкової) вартості частки засновника у такому товаристві;
- визначення переліку поставлених питань експертові;
- витребування доказів для проведення експертизи;

- можливості визначення вартості частки за допомогою оцінки майна, майнових прав згідно Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»

4. Узагальнити висновки круглого столу (напрацьовані пропозиції).

Питання, що заплановані до обговорення: (попередня програма)

Реєстрація учасників

14:50-15:00

1. Вступні слова:

Модератори, запрошені - 20 хвилин

15:00-15:20

2. Дискусія та виступи доповідачів, запрошених.

- **“Корпоративні права за Законом про ТОВ та ТДВ: логіка Закону, імперативні та диспозитивні норми при поділі майна подружжя”**

доповідач: **Надія Тарасова** – адвокат, корпоративний секретар, комплаєнс-офіцер, медіатор, радник з питань корпоративного управління *Vodafone (Україна)* - 10 хвилин

Час для запитань та відповідей: 15 хвилин

15:20-15:45

- **Перші підсумки застосування закону про ТОВ та ТДВ при поділі частки подружжя в статутному капіталі**

доповідач: **Марія Орлик** - адвокат, Заступник Голови Комітету з господарського права та процесу НААУ - 10 хвилин

Час для запитань та відповідей: 15 хвилин

15:45-16:10

- **Способи поділу частки в статутному капіталі ТОВ: старі проблеми і нові можливості**

доповідач: **Олег Простибоженко** – адвокат, к.ю.н., Голова Комітету з цивільного права та процесу НААУ, голова правління Центру сімейно-правових досліджень - 10 хвилин

Час для запитань та відповідей: 15 хвилин

16:10-16:35

- **Правові аспекти стягнення вартості частки у статутному капіталі ТОВ при поділі майна подружжя**

доповідач: **Тетяна Витріщак** - адвокат, сімейний медіатор, корпоративний секретар, оцінювач - 10 хвилин

Час для запитань та відповідей: 15 хвилин

16:35-17:00

- **Поділ майна подружжя у практиці КЦС в контексті вивчення проблем, окреслених метою круглого столу**

доповідач: **Ольга Ступак** - Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду - 10 хвилин

Час для запитань та відповідей: 15 хвилин

17:00-17:25

- ##### 3. Обговорення із присутніми, підсумок висновків, пропозиції щодо внесення змін до норм чинного законодавства

17:25-18:00